

Izohaja razen nedelj in praznikov vsak dan ob 10. uri dopoldne.

Uredništvo je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6/I., Učiteljska tiskarna.

Dopise frankirati in podpisati, sicer se ne priobčijo. Rokopisi se ne vračajo.

Oglasi: Prostor 1x55 mm po K 2. Uradni razglas, poslano ter notice isti prostor K 3. Pri večjem naročilu popust.

NAPREJ

Glasilo Jugoslov. socijalno-demokratske stranke.

Telefonska št. 312.

Naročnina: Po pošti ali z dostavljanjem na dom za celo leto K 336, za pol leta K 168, za četrt leta K 84, za mesec K 28. Za inozemstvo mesečno K 45, letno K 540.

Reklamacije za list so poštnine proste.

Upravništvo je v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6/I., Učiteljska tiskarna.

Strah pred izpremembo.

Socializem povzroča ljudem slabih živcev še vedno velik strah in včasih kar pravo grozo. Beseda sicer že davno ni več nova in sliši se tudi dovolj pogosto. Včasih je kurja polt oblivala ljudi, če so slišali le ime. Ali navada, o kateri pravi slovenski pregovor, da je železna srajca, je to vendar nekoliko oblažila. Zdaj se plašijo socializma bolj stvarno. Plašijo se tistega, kar socializem po njihovem mnenju predstavlja in vsebuje. Plašijo se pravzaprav strahu, katerega ni.

Najhuji strah socializma je ta, da hoče „uvesti“ nekaj, česar še ni bilo nikoli. Prekucniti hoče družabni in gospodarski red. Ali ni to blaznost, ko je bilo vendar od nekdaj tako?

Seveda! Če bi bilo res, da je bilo gospodarstvo na svetu vedno enako in da se ni nikoli izpreminjal družabni red, tedaj bi bili socialisti norci. Toda čudno je, da se s tako neumnostjo še lahko love kalini v človeški podobni.

Danes vidimo parne stroje, elektrificirane motorje, čudovite akumulatorje, železniške lokomotive, parobrode — odrasli otroci pa mislijo... ne! Nič ne mislijo, ampak kar tako se jim zdi, da morajo biti kapitalisti lastniki delovnih sredstev in da sploh ne more biti drugače. „Ker je bilo od nekdaj tako.“

Kristijani so se učili, kako je bil ustvarjen raj in kako lepo se je Adamu tam godilo. Kdo je bil takrat lastnik delovnih sredstev? Kdo, ko sta Adam in Eva ves božji dan pasla lenobo?

Da — takrat ni bilo delovnih sredstev, kajti ni bilo dela. Blagor nam, če bi ob sami lenobi dobivali vse, kar potrebujemo za življenje. Le nekoliko dolgočasno bi menda bilo. Pa pustimo raj, ki je izgubljen. Vprašajmo rajši učenjake, kakšna delovna sredstva so imeli ljudje v najstarejših časih. Da ni bilo električnega pluga, bržčas ni treba dokazovati; saj ga še dandanes nimajo prav povsod. A semtertja ga že imajo, celo v stari Evropi! Najstarejši ljudje pa niso imeli niti lesenega; tudi sekire niso imeli in motike in grabel. Kajti vse to je moral izumiti človek; na drevju niso nikdar rasle take ropotije.

Znanost, ki veruje le dokazom, nam pravi, da je človek nekdaj živel v popolnoma divjem stanju, kakor žive še dandanes nekatera plemena. Takrat pač ni bilo na svetu tako, kakor je dandanašnji. Takrat se je delo šele pričelo in z njim tudi delovno sredstvo.

Če nam ne bi dokazovale stare najdbe, bi nam morala dopovedati

sama pamet, da niso prvi ljudje imeli nič drugega, kakor naravo in njene surove snovi. Neobdelani kamen je ležal na tleh in to je bilo prvo človekovo orodje in orožje. Nadomestoval mu je kladivo in meč, sekuro in puško. Bil je njegovo prvo delovno sredstvo, a zanj takrat prav tako važen, kakor danes lokomobil in Kruppov top za nas.

A ne pozabimo glavnega vprašanja: Čigavo je bilo delovno sredstvo? Ker je bila zemlja malo obljudena in človek tudi še ni poznal denarja, smemo verjeti, da ni bilo kapitalistov, ki bi bili že takrat zgrmeli strahovite besede: Kdor hoče dela in kruha, se mora vpreči v našo mašino! Lastnik delovnega sredstva je bil, kdor je delal!

Kamen ni ostal surov, kakor ga je razmetala priroda. Človek se je izuril in si je napravil iz njega vsakovrstno orodje. Kdor ga vidi danes, mora občudovati spretnost tistih rok, ki so izdelovale iz prostega kamna ne le praktične, temveč tudi lepe sekire, mogočna kladiva in najfinije igle. Tisočletja je bil kamen najvažnejša snov, in spomin na njegovo znamenitost se je dolgo ohranil. Zidje n. pr. so smeli pri neki verski ceremoniji rabiti samo kamenit nož, ko so že davno znali obdelovati kovine.

Dobro vemo, da se je to temeljito izpremenilo. Človek se je poplastil bronca, začel je rabiti železo, že prej seveda se je seznanil z ognjem in njegovimi čudeži, naučil se je izdelovati jeklo.

Ampak ne pozabimo: Nekdaj je bil delavec lastnik delovnega sredstva. To je važno, kajti s tem je nesmrtno blamirana tista ošabna trditve: Od nekdaj je bilo tako! Prav nasprotno je res: Nikoli ni bilo tako, kakor je danes. Še včeraj je bilo nekoliko drugače, in jutri, prihodijo uro, bližnji hip bo spet drugače, kajti čas je izpreminjanje.

Pameten človek ne želi, da bi se vrnil časi, ko so ljudje prebivali v brlogih, iz katerih so s strahovitimi boji prepodili divje zverine. Kolibe na kolih sredi jezer niso naš ideal. Tudi ne zdihujemo po časih nomadov, ki so imeli domovino danes tukaj, jutri tam, v vsaki pa enake križe in težave. Ne nazaj, temveč naprej hočemo.

Konservativci — vsi nasprotniki socializma so namreč konservativni — pravijo, da se mora ohraniti, kar je. A nikoli se ni ohranilo, kar je bilo. Vse, kar se je porodilo, je umrlo, kar je nastalo, je izgnilo. Ako bi bili gospodje tako dosledni kakor delajo, bi morali storiti nekaj strašno neumnega. Če je namreč

res vsaka revolucija „ilegitimna“, torej nedopuščna, tedaj bi se morale najprej prekleli vse revolucije, ki so že bile in izbrisati bi se morali praktično vsi njih sledovi.

Pa preudarite, tovariši, ki se z vsemi štirimi držite tega, kaj bi se tedaj moralo zgoditi! Hlače dol! Kajti nezakonite so; gospodarska revolucija jih je porodila. Ven iz hiše, ki je bog ni ustvaril, ne priroda sezidala! V prah ž njo. Proč z mesti in vasmii, s plugom, s knjigami, z vozom, z domačimi živalmi! Smrt kulturi in civilizaciji! Nazaj v gozde, puščave, nagii, brez orodja, ognja, strehe! Kajti samo tisto

prvotno divje življenje divjega človeka je bilo legitimno: vse, kar je pozneje prišlo, je rodila revolucija!

Pa le ne preveč strahu! Le potolažite se! To se ne bo zgodilo, pa če bi nam tisoč fanatičnih prorokov začelo hvaliti blaženost „naravnega življenja“. Toda sedaj bodite pravični. Če je svet doslej dobro, da je napredoval, tedaj vam mora biti vseč, da gre še naprej. In če so privatni kapitalisti v večnem izpreminjanju postali lastniki delovnih sredstev ter skoraj neomejeni gospodarji, vam mora biti prav, da izpremeni bodoči razvoj tudi to.

Slava Cankarjevemu spominu!

Spored Cankarjevih akademij.

Šoštanj: Dne 3. decembra ob 8. uri zvečer. Predava o Cankarju in njegovih delih g. A. Podbevšek.

Velenje: Dne 4. decembra ob 11. uri dopoldne. Predava o Cankarju in njegovih delih g. A. Podbevšek.

Strnišče pri Ptuj: Dne 7. decembra ob 20. uri. Predava o Cankarju s. Angelo Cerkevnik.

Ptuj: Dne 8. decembra ob 10. uri dopoldne. Predava o Cankarju s. Angelo Cerkevnik.

Zagorje: Dne 7. decembra ob 20. uri. Predava o Cankarju g. Anton Podbevšek.

Radeče pri Zidanem mostu: Dne 7. decembra ob pol 20. uri. Predava s. France C. Gogala.

Zabukovca pri Grižah: Dne 8. decembra ob pol 11. uri dopoldne. Predava s. France C. Gogala.

Mežica: Dne 7. decembra ob pol 20. uri. Predava o Cankarju s. Rudolf Goloub.

Črna: Dne 8. decembra ob pol 11. uri dopoldne. Predava o Cankarju s. Rudolf Goloub.

Guštanj: Dne 7. decembra ob pol 20. uri zvečer. Predava o Cankarju s. Favaj Ivan.

Prevalje: Dne 8. decembra ob 10. uri dopoldne. Predava s. Favaj Ivan.

Sv. Lovrenc na Pohorju: Dne 8. decembra ob 11. uri dopoldne. Predava s. Lojze Slanovec.

Ljubljana: Dne 10. decembra ob 20. uri v veliki dvorani »Mestnega doma«. Predava o Cankarju g. Anton Podbevšek. Odlomke iz njegovih del recitira gospodična Štefanija Ravnikar. — Dne 11. decembra ob 10. uri dopoldne položitev venca na Cankarjev grob pri sv. Križu.

Tržič: Dne 10. decembra ob 8. uri zvečer javno predavanje. Predava s. Albin Lajovic. — Dne 11. decembra vprižori dramatični odsek »Svobode« v »Delavskem domu« Cankarjevo dramo »Kralj na Betajnovi«. Začetek ob 8. uri zvečer.

Trbovlje: Dne 11. decembra: Ob 4. uri popoldne predavanje o Cankarju in njegovih delih. Ob 5. uri popoldne vprižori dramatični odsek »Svobode« Cankarjevo dramo »Kralj na Betajnovi«.

Jesenice: Dne 11. decembra ob 8. uri zvečer vprižori dramatični odsek »Svobode« Cankarjevo komedijo »Za narodov blagor«. Pred predstavo predava g. Anton Podbevšek o Cankarju in njegovih delih.

Vrhnika: Dne 11. decembra ob 3. uri popoldne. Predava o Cankarju in njegovih delih s. Angelo Cerkevnik.

Maribor: Dne 11. decembra. Celje: Dne 12. decembra ob pol 8. uri zvečer predava v ljudski univerzi o Cankarju in njegovih delih g. Anton Podbevšek.

Škrbasta „Straža“.

»Straža« z dne 28. novembra zagovarja republiko v Jugoslaviji. Ne zagovarja je naravnost, pač pa očita socijalnim demokratom, da še niso napravili republike, čeprav so jo imeli pri volitvah v programu. Socijalna demokracija je res republikanska stranka, tega ni tajila nikdar, res je pa tudi, da je klerikalizem monarhoabsolutističen, še le v novejši dobi monarhodemokratičen, ker se zanaša na svoje verskofanatične, a politično nezavedne volilce. Klerikalizem je vedno tam, kjer je oblast, če mu oblast ni direktno nasprotna; navadno pa je, da klerikalizem zleze oblastvom pod škrice, in če je enkrat tam, potem že ve vravnati svojo politiko tako, da mu služi in da je »po božji volji«.

V svojem članku nesramno napada našo zaupnike. Žali jih s pavšalnimi obrekovanji, ki bi jih mogel izustiti le moralno popolnoma pokvarjeni subjekt. Odgovarjati na očitke bi bilo smešno, ker mi že sami poznamo svoje zaupnike. Pribiti pa moramo, da je hudobni klerika-

„Kres“ — Cankarjeva številka.

Vse čitatelje, delavce in delavke opozarjamo na Cankarjevemu spominu posvečeno številko „Kresa“, ki izide začetkom prihodnjega tedna. Številka bo zelo bogata, prinesla bo temeljite in poučne razprave o Cankarju in zelo zanimive podatke o njegovem življenju. Številka bo tudi glede obsežnosti veliko večja kot dosedanje številke. Zato vse one, ki si hočejo kupiti to Cankarjevemu spominu posvečeno številko Kresa, ki bo vsakomur delala čast naši delavski izobraževalni organizaciji, opozarjamo, da jo takoj naroče in vpošljejo 20 K, da jo dobe poštine prosto. Ker bo naklada omejena, zato vse opozarjamo, da ne odlašajo.

Cankarjeve razglednice.

K tretji obletnici smrti Ivana Cankarja je izdala SDIZ »Svoboda« dve vrsti krasnih umetniških razglednic po portretni študiji gospoda akademičnega slikarja Franca Podrekarja. Cena posamezni razglednici znaša 2 K. Del čistega dobička je določen za Cankarjev spomenik. Dobivajo se v vseh knjigarnah, trafikah, vseh prodajalnah Konsumnega društva in v tajništvo Svobode v Ljubljani, Aleksandrova cesta 5.

Delavci, sodrugii! Segajte pridno po teh razglednicah in pokažite s tem, da spoštujete njega, velikega romarja, glasnika trpečih in velikega revolucionarja Ivana Cankarja. Vsak delavec naj kupi te razglednice!

Izjem zmožen za vse lumparije, ki jih iznajde človeški um.

Ta črna gospoda govori o republiki, ko niti svojih delavcev noče plačevati, ta gospoda naj govori o republiki, o demokraciji, ki se je uprla, da bi se sklenil viničarski zakon, ki bi le malo olajšal bedo teh ljudi! Izgovarja se ta gospoda sedaj na demokrate, toda v tem so si bili klerikalci in demokrati edini, zlasti klerikalci so rekli, o seveda ne v časopisu, ampak na odločilnih mestih, da bi se viničar prevzel, postal bi preveč požrešen, če bi se uvedel viničarski zakon. Tukaj ne poznate demokracizma, niti ne pravice, pa hočete govoriti o demokraciji republiki!

Ne farbajte ljudstva! »Straža« je sploh monarhistični list. Če bi sedel Korošec na ministrskem stolčku, pa bi bila to najlepša država, čeprav danes prav tako delajo v Belgradu kakor so delali takrat, ko je bil Korošec minister.

Naša stranka se ni umaknila s svojega stališča in se ne bo. Klerika-

LISTEK.

Gay de Maupassant:

Bisernica.

I.

Kako čudovit domislek je bil vendar, izvoliti gospodično Bisernico za »bobovo kraljico«!

Dan treh kraljev prebijem vsako leto pri svojem starem prijatelju Chantal. Moj oče, čigar najbližji prijatelj je bil, me je jemal še kot otroka s seboj k njemu. Po smrti svojega očeta sem ga obiskoval dalje in ga bom prejkone obiskoval, dokler bova živela jaz in Chantal.

Chantalovi žive sicer precej čudno. Bivajo v Parizu, kakor da bi živeli v majhnem pokrajinskem gnezdu.

V bližini observatorija imajo hišo in majhen vrt. In tu so tako odrezani, kakor na deželi. O Parizu, pravem Parizu, ne vedo ničesar, ne slutijo ničesar! Od njega so daleko, daleko oddaljeni. Le tuhtam napravijo tja potovanje, dolgo potovanje. Gospa

Chantal gre namreč na »oskrbovanje« — kakor pravijo v družini. In sicer se izvede ta »hoja na oskrbovanje« takole: Gospodična Bisernica, ki ima ključ do kuhinjskih omar (omare s perilom stoje pod neposrednim nadzorstvom gospodinje same), gospodična Bisernica tedaj izjavi nekega dne, da gre sladkor h koncu, da so konzerve porabljene, in da se vidi vreči za kavo že dno.

Tedaj se oglasi alarm zoper lakoto. Gospa Chantal pregleda ostanke in zapisuje v boležično notico. Nato napiše strahovito vrsto števk in začne z gospodično Bisernico dolgo proračunavanje in živahno razpravljanje. Končno se vedno zedinita in določita množino blaga, s katerim se hočeta oskrbeti za tri mesece: sladkorja, riža, sliv, kave, vkuhanega sda, konzerv za grah, fižola, jastoga, nasoljene in prekajene ribe itd. itd.

Potem določita dan, ko pojdeti kupovat; ko napoči ta dan, vzameta droško, in sicer tako, ki ima zgoraj galerijo, in se odpeljejo k veletrgovcu s kolonialnim blagom, ki stanuje onkraj mostu v novem delu mesta.

Gospa Chantal in gospodična Bisernica napravita to potovanje skupaj, sami in tajno, ter se vrneta šele zvečer, popolnoma utrujeni in razburjeni in krepko pretreseni v vozu, čigar streha je obložena z vrečami in zavoji, kakor da bi se potniki v njem selili.

Za Chantalove pomenja ves Pariz, ki leži onkraj mosta »nove dele« in je po njihovem mnenju naseljen s čudnimi, hrumečimi, malo poštenimi ljudmi, ki zapravljajo svoje dneve v brezdelci in svoje noči v razvratu. Od časa do časa peljejo mladi deklici v gledališče, v »Opera-Comique« ali »Theatre français«, ako se komad, ki se uprižori, priporoča v listu, ki ga čita gospod Chantal.

Mladi deklici sta sedaj stari devetnajst in sedemnajst let; obe sta lepi deklici, veliki in sveži, zelo dobro vzgojeni, da predobro vzgojeni, zakaj ostajata tako neopaženi, kakor dve lepi punčki za igračo. Nikdar bi mi ne prišlo na misel, da bi jima poseval pozornost ali da bi jima celo dvoril. Saj si komaj upam z njima govoriti, tako nedolžni sta; bojim se,

da že preveč prosto občujem z njima, ako ju le pozdravim.

Oče je ljubezniv gospod, zelo učen, bistrega razuma in pristranskega značaja, vendar ljubi predvsem mir, pokoj, in to je pač glavni vzrok, da živi njegova družina v tako otrpli nepremičnosti kakor mumije. On mnogo čita, rad kramlja in je kmalu ginjen. Njegova duševna epiderma je radi pomanjkanja vsakršnega dotika postala tako občutna, da ga more vsaka mlenkost vznemiriti in mu povzročiti bol.

Vsekakor pa imajo Chantalovi nekatero, v sosesčini skrbno izbrane znanee. Parkrat na leto obišče tudi sorodnike, ki žive daleč od njih.

Vsa tega 15. avgusta in na dan Treh kraljev obudem pri njih. To smatram tako za svojo dolžnost, kakor katoliki velikonočno obhajilo.

Dne 15. avgusta je povabljen vedno še nekaj drugih prijateljev, na dan Treh kraljev pa sem jaz edini gost.

Tudi to leto sem obedel, kakor po navadi omenjenega dne pri Chantalovih. Kakor običajno, sem objel gospoda in gospo Chantal ter

gospodično Bisernico in se globoko priklonil gospodičnami Lujzi in Pavlini. Spraševali so me o tisoč stvareh, o novih dogodkih z buljvara, o politiki, kaj misli občinstvo o tonkinski aferi in o naših poslanikih. Gospa Chantal, debela gospa, katere ideje mi vzbujajo evdno vtis, da so četverokotne, je zaključila vsak političen pogovor z besedami: »To vse je slabo seme za bodočel«.

Zakaj sem si vedno domisljal, da so ideje gospe Chantalove četverokotne? Ne vem, vendar se oblikuje vse, kar pove ona, v mojem duhu četverokotno, pojavi se mi kot velik četverokotnik s simetričnimi koti. So osebe, katerih misli se mi zde okrogle in tekoče, kakor obroči. Komaj so izrekle stavek o tem ali onem predmetu, že se vali, teče, dirja skozi dvajset drugih, majhnih in velikih, ki teko nato drug za drugim, do konca obzora. So tudi ljudje, ki imajo komičaste misli, toda vse to ni tako velike važnosti.

Kalci ste pa ušli iz narodne skupščine in ne marate delati v parlamentu nobene opozicije, ker se bojite, da bi se z opozicijo, če bi bila resna, preveč zamerili radikalcem, ki bi vas potem ne marali v koalicio, če bi demokratska zvestoba in pokorščil-

na odrekla. V tem tiči vsa vaša politika: čakate le ugodne prilike, da greste v parlament kot državotvorna vladna stranka.

Velika je torej nemorala teh ljudi, kakor hočejo z demagoškimi frazami vleči ves svet za nos.

Velik ljudski shod proti draginji v Mariboru.

Socijalno dem. stranka v Mariboru je sklicala velik ljudski shod, ki se je vršil v nedeljo ob 10. dopoldne pri Götzu. Delavstvo je napolnilo dvorano do zadnjega kotička, da protestira proti rapidno rastoči poštasti — draginji!

Moj namen ni pisati poročilo o tem lepo uspelem shodu, ker upam, da bo tozadevno poročilo prišlo od druge strani.

Samo nekaj pripomb!

Živimo ob dveh si nasprotujočih svetovih. Na eni strani bogastvo ter zapravljane, na drugi pa uboštvo ter pomanjkanje. Od kar današnji družabni red obstoja, ni morda bilo takega kontrasta med tema dvema svetovoma kot je to ravno sedaj in nehoti mi uhaja misel, da bi ta dva svetova utegnila nekega lepega dne drug ob drugega trčiti. Zgodovina nas uči, da je nastopila po vsaki vojni gospodarska kriza, in naravno, da nismo mogli pričakovati, da bo po tej strašni vojni, ki nima primere v zgodovini, naenkrat vsega dovolj. Toda vendar, kdo bi bil upal pred tremi leti reči, da bomo n. pr. moko plačevali po 20 kron, jajca po 10—12 K, mast po 90 in več kron, mleko po 10 in več kron. Ob prevratu je bila cena beli moki največ 3 K, mleko 1 K liter. Danes, tri leta po vojni so pa življenske prilike mnogo, mnogo slabše kot so bile v vojni.

Navzlic takim razmeram bi si človek, v obupu skoraj moral želeli vojne najaz.

V vojnem času je bilo vsega malo in vsaj ono, kar se je dobilo, ni bilo tako drago. Danes pa je produktov dovolj, saj so izložna okna polna najrazličnejših življenskih potrebščin, da celo vsake vrste luksusa ni bilo v obraz. In vendar je danes ljudstvo na slabšem kot je bilo v petem letu vojne!

Navzlic tem razmeram se mi vsiljuje vprašanje, kam plovemo? Ali ni v taki politiki nevarnost za obstoj naše mlade države?

Ko smo v stari Avstriji zahtevali avtonomijo, so nam rekli, da nismo še zreli narod za samoupravo in mi smo se grozno jezili radi takih očitanih. Toda v treh letih samovladanja, žal, nismo svetu dokazali, da so bila zgornja očitanja neutemeljena.

Jugoslavijo bi mogoč primerjali sadnemu drevesu spomladi, ki je krasno cvetelo in človek je imel ob pogledu nanj polno upanja, da bo to drevo obrodilo polno žlahtnega sadu. Toda komaj je drevo odcvetelo in se je pokazal sad, že je bilo polno gosenic, ki niso mičile le se razvijajočega sadu, marveč tudi mlado listje. Koliko je bilo drevo, ob njega cvetenju krasnejše, koliko je bilo potem, ko so ga grde živalice oskubale, grše. Tako je tudi z mlado našo državo. Tiste gosenice so naši kapitalisti, katerih požrešnost nima meje. Oni si predstavljajo patriotizem v tem, da to novo, še komaj sezidano stavbo najprej do dobra izropajo, potem: šele pojdejo na eventualno konsolidacijo.

Saj je pred nekaj časom neki uradnik rekel enemu naših poslancev, češ: »sada je vreme, da se ne-šta zaradi«!

In res, vidimo vsak dan kako znajo razni Vasiči in drugi lči zaradi, to se pravi zaslužiti. Zato pa se

je bil gospod Chantal vsako leto kralj. Ne vem, ali je bil to slučaj, ali je bilo tako dogovorjeno. On je vedno našel v svojem koščku potice bob ali, kar ga je nadomestovalo, in je huenoval gospo Chantalovo za kraljico. Kako sem se torej začudil, ko sem v svojem kosu nenadoma zadel na trd predmet, ki bi mi bil kmalu izruval zob. Previdno sem ga potegnil iz ust in videl, da je bila majona porcelanasta punčka, velika kakor bob. Presenečen sem vzkliknil. Ozrli so se name, gospod Chantal pa je zaplosnil z rokama in zaklical: »Gaston je! Gaston tedaj! Živio kralj! Živio kralj!«

Vsa družba je ponavljala v zboru: »Živo kralj!« Zardel sem do ušes, kakor zardiš navadno brez vzroka v nerodnem položaju. Sedel sem torej s povešenimi očmi, držal porcelanasto punčko med prstmi, si prizadeval smejati in nisem vedel, kaj naj storim ali rečem, ko je gospod Chantal zaklical: »Sedaj se mora izvoliti kraljica!« (Dalje prih.)

ni čuditi, da znaša vojni proračun 5 milijard kron. Ako hoče samo eden 50 milijonov »zaraditi«, tedaj ta postavka ni prevelika. In med tem, ko te gosenice plenijo to drevo, se je dejalo ljudstvu okove na roke in noge v obliki Obznane, da ne bi moglo te grde golazni ovirati. Toda svaka sila do vremena.

Tukaj v Mariboru imamo od blizu priliko opazovati, kako žive razni elementi, ki so iz ničesa postali čez noč milijonarji. Hodijo v najdragocenejši obleki ter se maste in razlivajo, v poznih nočnih urah, po najrazličnejših lokalih šampanja ter druge dobrote tega sveta. Tukaj vam je cela vrsta špediterjev in drugih življenskih agentov ter verižnikov, ki vsi dobro »zaradijo«. Neki tak špediter je ponujal enemu gostilničarju kar 400.000 K, da bi mu odstopil svoj lokal. In to je tudi dokaz, da vsi ti ljudje sijajno zaslužijo na račun ubogega ljudstva, ki je brez obleke in brez kruha in tudi v mnogih slučajih brez stanovanja. Pa tam za ledjem Maribora so krasne Slovenske gorice, kjer živi najrevnejši vseh revnih, to je viničar, ki je garal v veliki vročini svojemu gospodarju celo poletje za eno krono na dan. Gospodar je rajsko dobroto spravil, v dobro zaklenjeno klet ter uživa njegovo žulje pri dobro zakurjeni peči, dočim viničar zmrzuje s svojo družino in nima suhe skorje kruha.

Sodrug iz Lajtersberga nam je minuli teden na neki seji poročal, kako kruto ter brezsrčno postopajo lastniki vinogradov s svojimi viničarji in to v prvi vrsti cerkveni krogi. Tako jim n. pr. nočejo dati zrnskih okej, da reveži še bolj zmrzujejo. Viničar, ki je imel po letu gospodarjevo kravo, mu jo je gospodar sedaj odvezel ter prodal, češ, sedaj viničar nič ne dela, zato tudi krave ne potrebuje. Stolni prošt Moravec plačuje viničarjem po eno krono na dan ravno tako kot škof Naptotnik. Stolni kapitelj mariborski nima niti trohice krščanskega usmiljenja ne za viničarje in tudi ne za druge delavce.

Zegnani gospodje niso niti za las boljše kot vsi drugi kapitalisti, da celo hušji izkoriščevalci kot židje. Seveda je to obrekovanje — bo do rekle tretjerednice. Toda dejstva govore in če še tako oči zavijajo, ne bo nič pomagalo. Naj lažeje vse »Straže« in »Gospodarji«, naj piše »Novi čas« kar hoče, s frazami ne bodo nas prepričali, da je njih politika socialistična. Krščanstvo ne more pomeniti suženstvo. »Sveti« gospodje zavživajo dobrote, katere so jim ubogi viničarji v potu svoje- ga obraza pridelali, a za nje imajo plačilo na onem svetu.

Veselim se samo, da bo mera kmalu polna in že prihaja črni petek, ko bo ljudstvo obračunilo s krščanskimi in nekrščanskimi pijavkami ter gosenicami in bo jugoslovanski viničar osvobodeno drevo vsega mrčesa in za vselej!

Politične vesti.

† Naredbo o proračunskih dvanajstih letih je zakonodajni odbor v Belgradu sprejel. Razpravljal je o proračunskih dvanajstih letih za mesec julij do decembra 1921 in jih je sprejel z nekaterimi izpremembami. Zaradi političnih razmer je bilo določeno proračunsko leto od 1. junija do 31. maja vsakega leta. Zakon o državnem računovodstvu, ki je pred sprejemom ustave razširjen na teritorij vse države, predvideva pa od sedaj koledarsko leto kot proračunsko leto.

† Upravna razdelitev Slovenije. »Jutro« poroča, da je pokrajinski namestnik g. Iv. Hribar predložil vladi v Belgradu upravno razdelitev Slovenije v dve oblasti in sicer tako, da bi k ljubljanski pripadala tudi večina celjskega okraja z mestom Celje.

† Muslimanom gre le za milijone. Tudi klub muslimanskih poslancev v Belgradu se je posvetoval, kaj mu je storiti sedaj ob vladni krizi. In prišel je do zaključka, da ostane v vladi, izplačati pa se mora za to muslimanskim begom in agam na vsak način obljubljenih 300 milijonov dinarjev za odškodnino pri agrarni reformi. Ker kredit za izplačilo te svote ni uvrščen v proračun tega leta, je sklenil klub, da bo

o priliki rekonstrukcije vlade zahteval, naj se tudi ta kredit uvrsti v proračun. Za pogajanja z vladnimi strankami so bili delegirani poslanci Hrasnica, Kapetanovič in Korkut, ki so Pašiču izjavili, da muslimani ne nameravajo menjati svojih zastopnikov v vladi.

† Kako so si ministri povišali svoje draginjske doklade. Pri razpravah o proračunskih dvanajstih letih do konca t. l., je neki poslanec protestiral proti temu, da se je v naredbi o teh dvanajstih letih profustarjevo poleg vsote 500 milijonov dinarjev za uradniške dnevnice votirala še vsota 160 milijonov dinarjev. Poslanec je nadalje napadal razpored uradniških dodatkov, ker so urejeni tako, da dobivajo višji uradniki sorazmerno višje dodatke kakor nižji, kakor bi nižji uradniki manj potrebovali od višjih. Ministri so sami sebi povišali draginjske doklade za 45 odstotkov več, kakor so imeli poprej. Čeprav so bili že poprej dobro plačani, imajo sedaj razen plače še 410 dinarjev dnevnic, 290 dinarjev draginjske doklade ter 120 dinarjev dnevnic kot poslanci, kar pa znaša skupno do 820 dinarjev na dan. (Torej 3280 kron!!) Nižjemu uradništvu in slugam seveda gospodje ne priznavajo tako visokih doklad za draginjo, čeprav je edino

pravilno, da se draginjske doklade normirajo po želodcih, pa ne po šaržah! Poslanec je dobro povedal, ko je rekel, da pri nas gospodje ne delajo zato, da bi se draginja zmanjšala, ampak da bi se povečala. Čim večja draginja, tem ljubše kapitalistom. Poslančevi ugovori seveda niso pomagali nič.

† Klerikalni listi lažejo tako, da jih klerikalne oblasti same prepovedujejo. Evo dokaza: »Az Est« javlja iz Sopronja: Poveljnik sopronjskega glasovalnega ozemlja polkovnik Gothie je izdal naredbo, s katero je ustavljeno za dva dni izhajanje krščanskega lista »Oedenburger Tagblatt«, in sicer zaradi neprestane propagande za glasovanje z napačnimi poročili.

† Madžarska klerikalna stranka in sestava madžarske vlade. Stranka malih poljedelcev je na današnji večerni konferenci sklenila: 1. Stranka sprejema delovni program, ki ga je razvil designirani ministriški predsednik; 2. stranka hoče izpremeniti svoj naslov tako: stranka krščanskih malih kmetovalcev, poljedelcev in meščanov.

† V sopronjskem plebiscitnem ozemlju prevzamejo do izvedbe plebiscita angleške, italijanske in francoske čete varnostno in politično-izvrševalno službo.

Brzjavljani.

BOJ ZA AVTOMOBILE.

LDU. Zagreb, 30. nov. »Večer« javlja iz Belgrada: Danes dopolne je razpravljaj odsek demokratskih poslancev, sestojč iz petih članov o listi ministrov, ki bi naj stopili v novo vlado. Do rezultata ni prišlo. Radikalci zahtevajo, da se še danes sestavi nova vlada, da bi se mogla predstaviti narodni skupščini. Pričakuje se, da bi na podlagi razgovorov med Davidovičem. Pašičem in Stojanovičem moglo priti še nocoj do sestave nove vlade.

ČEŠKI RUDARJI SO UDELEŽENI PRI UPRAVI RUDNIKOV.

LDU. Praga, 30. nov. Z jutrišnjim dnevom stopi v veljavo zakon o so udeležbi rudarskih nameščencev pri upravi in na čistem dobičku. Zakon se tiče okrožij Praga, Plzeň, Kuma Hora, Slany, Most, Toplice, Komotov, Karlovi Vari, Budjejevice, Moravska Ostrava in kraji na Slovaškem.

PRED IX. VSERUSKIM SOVJETSKIM KONGRESOM.

LDU. Pariz, 29. nov. (Brezzično.) Vseruski sovjetski kongres, ki se sestane dne 25. decembra, se bo pečal z najnujnejšimi vprašanji, ki se tičejo sovjetske republike. V ospredju vsega razpravljanja bo stal program Ljeningove nove gospodarske politike, kar znači povratek h kapitalističnemu sistemu. V Moskvi menijo, da bo devet leti sovjetski kongres gotovo končal z resnim porazom ekstremistov.

LDU. Moskva, 30. nov. (Brezzično.) Kot posledica nove gospodarske politike se smatra izdaja novih bankovcev. Novi rublji se bodo zamenjavali za 10.000 sedanjih rubljev. Poleg tega pa bo ostal v cirkulaciji tudi še ves stari denar.

ULSTRSKI PARLAMENT.

LDU. London, 30. nov. Včeraj so v Belfastu otvorili ulstrski parlament. Ministriški predsednik je poročal o svojih porazgovorih z Lloyd Geomom in je izjavil, da so predlogi vlade nesprejemljivi. Pripravljajo se porazgovori, po katerih se bo dogleda ureditev po drugem potu.

KAPITALISTIČNA FARSA V WASHINGTONU.

LDU. Pariz, 30. nov. (DKU.) Napram vesti washingtonskega poročevalca lista »Petit Journal« se je izrazila državnemu departementu blizu stoječa oseba: Ameriška vlada je prepričana, da bi odgoditev washingtonske konference, katero bi povzročilo predčasno odpotovanje odposlancev, moglo imeti težke posledice. Amerika bo delovala na to, da se konferenca ne razpusti poprej, dokler se ne rešijo nastopna vprašanja: 1. Dogovor glede razorožitve na morju. 2. Razveljavljenje angleško-japonske zveze. 3. Obveznost Japonske, da izprazni Santung. 4. Enako obveznost, katera se tiče Mandžurije.

LDU. Pariz, 30. nov. (Havas.) V krogih Bele hiše se govori, da predsednik Harding ne namerava predložiti konferenci načrta bodoče zveze narodov. Predsednik meni, da bi to sedanji položaj otežkočalo. Vprašanje svetovnih financ, zlasti pa vojnih dolgov naj pride najpoprej na dnevni red.

LDU. Pariz, 30. nov. (Wolff.) Posebni poročevalec lista »Matin« poroča iz Washingtona: Viviani je izročil državnemu tajniku Hughesu zahteve Francije glede mornarice. Francija zahteva 300.000 ton velikega ladevja in 90.000 ton podmornic. Baje namerava staviti tudi Italija enako zahtevo in zahtevati, da jo Viviani podpira.

Dnevna kronika.

Okrožnica Samostojne strokovne delavske Unije. Predsednik Curhalek in tajnik Zupanc, ki sta oba znana v delavskih vrstah kot neresna človeka, sta se sedaj podala v službo demokratov. Curhalek je bil železničar, hud komunist, danes je pa »voditelj« demokratskih delavcev.

Zupanca pa poznajo že vse stranke, ki so napravile z njim slabe izkušnje. Ta dva velikana pošiljata na razne delavce okrožnice in vabila, da pristopijo v njih organizacijo. In denar ponujata, čeprav vemo, da imata Curhalek in Zupanc figo. Razni ljudje so že skušali napraviti zmede v naših organizacijah, toda so vedno pošteno izpodleteli. Bolje se tudi ne bo godilo Curhaleku in Zupancu, čeprav zastopata bogate demokrate. Seveda tega ne povesta, res je pa le.

Kdo je kriv, da konfiscirajo klerikalne liste? Neki klerikalni listič piše, da je »Naprej« prisilil državno oblast, da klerikalne časopise konfiscira. Kako trapasto farbajo svoje »bravce«! Na tako budalost ni treba odgovarjati; nam je še vseč, če izhajajo, bodo vsaj čitatelji prej uvideli, kakšne neumnosti čitajo.

Opozarjamo na današnji koncert kl ga priredi novinarsko društvo v Unionu. Začetek koncerta ob 8. uri

marsikatera podjetja primorana obrat ustaviti, oziroma omejit, smo imeli v naših depotih več nego 1000 vagonov premoga na razpolago. Kateri se ni mogel dostaviti naročnikom radi pomanjkanja vagonov. Pod takimi okolnostmi, ko družba ni vedela kam s premogom in ker po informacijah pri železniški upravi ni bilo za pričakovati odpomoci, se dne 25. t. m. ni obratovalo. Družba se je že opetovano obrnila na vse mero-dajne oblasti s prošnjo, da se odpomore nastali krizi pri dostavljanju praznilih vozov, ali žal do sedaj brez vsakega uspeha. Popolnoma naravno je, da trpi družba največ pri pomanjkanju vagonov, ker so produkcijski stroški pri manjši produkciji veliko višji. Družba bi lahko 50 in več vagonov dnevno več producirala, če bi se stavilo dovolj vagonov na razpolago. Vsi obrati Slovenije bi bili popolnoma preskrbljeni, če bi se odpravila vagonaska mizerija.

Umrl je včeraj znani gostilničar pod Rožnikom v Ljubljani gospod Josip Č. a. d.

Razpis tobačnih traifik objavlja »Uradni list« št. 143 z dne 29. nov. t. l., na kar opozarjamo zainteresente.

Občinsko sodišče v Ljubljani je v svoji seji dne 28. novembra 1921 sklenilo z ozirom na padeč nakupne cene živim prašičem določiti sledeče maksimalne cene: Slanina. 1. Slanina kranjskih prašičev po 4 cm debeline brez kože 55 K za kg, trebušna slanina brez kože 50 K za kg. 2. Hrvaških prašičev slanina prve vrste brez kože in nad 8 cm debeline 76 K za kg, za 4—8 cm debelo slanino brez kože 70 K za kg. Ta cenik stopi v veljavo z dnem 3. decembrom 1921.

Samomor. Iz Ljubljane so potegnili v Mostah pri Ljubljani 20 letno Pavlo Vidmar, bivšo blaginčarico v kavarni Krapš. Dekle je izginilo že pred več tedni.

Vsled sklepa saveza špeditera sekcija za Slovenijo ljubljanski špediteri danes ne obratujejo z ozirom na narodni praznik, na kar se cenil stranke opozarjajo.

Iz stranke.

Šoštanj. Krajevna politična organizacija JSDS v Šoštanju sklicujo na dan 4. decembra (nedelja) ob pot 10. uri dopoldne sestanek vseh članov. Dnevni red: 1. Volitev delegatov za strankin zbor. 2. Organizacija in zaupniški sistem. 3. Raznoterosti. Vabljeni imajo dostop le z izkaznicami, vsled česar se jih opozarja, da prinese iste sigurno s seboj.

Šoštanj. Sodrugi in sodružice ter delavci Šoštanja in okolice se opozarja, da se bodo vršile vsako sredo ob pol 8. zvečer v hotelu »Jugoslavije« diskusije. Prirejalji jih bosta kraj. polit. org. JSDS skupno s »Svobodo« v Šoštanju. Udeležba vsakega razredno zavednega delavca dolžnost.

Iz strok. organizacije.

Zaupniki življenskih delavcev v Celju, pozor! Prvo nedeljo v mesecu decembru se vrši redna mesečna seja ob 9. uri dopoldne v gostilni »Ban Jelačić« (društveni lokal), Prešernova ulica št. 6 v Celju. Prosim, da se vsi udeležite seje točno, ker je velike važnosti. — Za predsednika Plahuta Franc.

Vestnik Svobode.

Šoštanj. Tukajšnja »Svoboda« priredi v ponedeljek, dne 5. decembra ob 18. uri v prostorih hotela Union Miklavžev večer, na katerem se bo razdelilo med najbolj potrebno deco delavcev daritve, to so oblačilne potrebščine itd. Mestna občina je po interpelaciji soc. občinskega kluba darovala v ta namen 500 K. P. n. obiskovalce Miklavževga večera se naproša, da se za drže pri razdelitvi omenjenih daril mirno in dostojno, ker je priredbeni odbor nominalni vse pri razdelitvi prizadete prejemalce in ne bo nikakih protekcij.

Strnišče pri Ptuj. Miklavžev večer priredi »Svoboda« v Strnišču v četrtek 8. decembra v prostorih v kavarne. Vse člane »Svobode« in naših organizacij vabimo na to prireditev, da pri pošteni zabavi živimo par uric. Vstopnina k večeru je 6 K na osebo, otroci pod 14. letom so vstopnina prosti. Blaginja se odpre ob 5. uri popoldne. Miklavž pa pride z vlakom ob 7. uri. Pred in po prihodu Miklavža in njegovega štaba se bodo izvajale nekatere točke na klavir in gosli. Več na vabilih, ki se bodo dostavljala.

Danes K O N C E R T novinariev v „Unionu“!